Після конфіскати — другий наклад.

Ч. 96 (10.479). Львів, вівторок 5. травня 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10. II. пов.

Конто почт. щад. 143.122.

Адреса для телеграм: „Діло" Львів.

Гол. Редактор приймає від 1—2 год. передпол. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 леї, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 СОТ.

Всіми засобами...

На увагу батькам та шкільній молоді.

Коли недавно явилась у новоіменованого міністра освіти делегація від ославленого варшавського зізду російських освітніх діячів з домаганням оснувати в Польщі російське середнє шкільництво і коли міністр не хотів навіть слухати цього,—тоді російські делегати покликались на істнування українських середніх шкіл. На те мін. Ст. Грабскі відповів таке: „Українські середні школи—це чирак, який вже назрів до операції".

Така відповідь не збентежила нікого, хто знайомий з поглядами Станіслава Грабского, з якими він ніколи не скривавсь і які голосить не від нині. І так нпр. два роки тому він писав виразно й недвозначно: „Треба скінчити з накиненими свого часу через Відень (!) галицькій Шкільній Раді Краєвій окремими українськими (rusińskiemi) гімназіями, учительськими семинаріями і університетськими катедрами"... Університетських катедр уже нема шість літ, учительські семинарії—утраквістичні, черга прийшла на державні гімназії.

Щораз більше познак, що з приходом до влади автора висшенаведеної „програми"—варшавське м-ство освіти й львівська шкільна кураторія вже вступили на шлях ліквідації державних гімназій з українською мовою навчання. Про це свідчать і масові подання польських учителів на посади до українських гімназій, заяви, що почали напливати до львівської кураторії головно після останнього побуту Грабського на шкільних парадах у Львові:

Яких два тижні тому грянула по Перемишлі вістка, що на директора тамошньої української гімназії Мих. Гришка був плянований терористичний замах, який поліція в останній хвилині ударемнила.

А проте не вважаючи на всі ці моменти, перемиський „замах"—згідно з нашими інформаціями з цілком достовірних джерел—показався львівській кураторії, у якій саме тоді перебував віцеміністр освіти Лопушаньскі, достаточною причиною для принціпіяльної постанови про зачинення української перемиської гімназії, одної із найкращих наших середніх шкіл, яка вже виховала кадри української інтелігенції і в якій ось тепер виховується 1200 українських дітей. Характеристично, що на доручення львівської кураторії ціла львівська польська преса промовчала перемиський „замах", а тільки „Глос пшемискі" писав про „udaremniony zamach młodocianych terorystów", та ще й львівське „Слово польске" без обиняків накликало шкільні власти зачинити „яскиню розбишак!!" Проти згаданої постанови львівських шкільних менерів заявилися деякі варшавські чинники

довідуємося про кількагодинну поліційну ревізію у перемиській бурсі св. Миколи й гімназійному Інститутті: арештовано знову двох учнів буцімто за „зносини з радянським посольством". Ці зносини полягали на тім, що в одного учня найдено копію листа, яким він питає про умови легальної подорожі на Рад. Україну. Здавалось би, що такий запит, звернений до акредитованого офіціяльного посольства, не має у собі нічого злочинного: можна би хіба щонайбільше за посередництвом шкільних зверхників звернути відповідну увагу батьків отих хлопців. Однак тут і цей випадок використовується як аргумент за репресією проти цілої великої шкільної установи.

Але нашим завданням є рахуватися з реальними умовинами боротьби і приноровлюватися по них.

ми повинні глядіти, щоби самим не давати в руки противникам бажаної їм зброї. І тому цим шляхом звертаємося до батьків, опікунів і педагогів, щоби близше займилися своїми дітьми й довіреною їм у цей важкий час молоддю, і не дозволили зробити з неї податливе знаряддя чужих ворожих нам затій. З окрема апелюємо до нашої шкільної молоді, до її патріотизму й молодечої зрілости: хай свідомість виїмкових обставин, у яких ми опинилися і живемо, скаже їм поважнійше глядіти на свої завдання у школі й поза шкільними мурами і хай вони радше відмовляться від багато невинних і нешкідливих молодечих розваг, аніж мали би ними нанести болючу шкоду власному народові! і. К-и.

Масові арешти на Волині.

Інтерпеляція посла С. Підгірського та товаришів до віце-премієра Ради міністрів, до міністра внутрішніх справ і міністра справедливости.

Від деякого часу почали кружляти на Волині чутки, що дефензива та поліція мають намір почати масові арештування між українським населенням. Повторювано імення визначних українських діячів, про яких арешт виразно говорили всі. Характеристичне те, що чутки ці почали появлятись в менту, коли поодинокі діячі й українські культурно-національні організації змінили свою культурно-освітну працю у звязку зі шкільною акцією, в якій українські родичі мали, згідно з законом, висловитись за рідною школою. Вся ця діяльніст була сильно не по нутру польській поліції, дефензиві та оплачуваним нею ріжним руїнникам українського національного руху. Не тільки війти, поліцаї, ріжні громадські писарі, але і польські вчителі, шкільні інспектори, старостинські урядовці, старости — всі вони добачили в цій легальній українській праці протидержавний комуністичний, ворохобницький рух. Почали йти доноси на поодиноких українських діячів, на українські культурно-освітні організації. Всяка покидь викинена з української суспільности, всякі „отамани" Оскілки та платні агенти в своїх „Давонах" почали доноси на „Просвіту" та на українських діячів. Наслідком тої підлої праці — почались масові ревізії та арештування по всьому Волині. Не минула ця кара і міста Ковля, разом з повітом.

Кілька днів по доносі Оскілка поліція почала ревізії. В ночі з 31. березня на 1. квітня поліція разом з агентами дефензиви перевела ревізію в хаті бувшого посла на польський сойм д-ра Миколи Пирогова. Без огляду на те, що Пирогова знають у всьому місті як некомуніста, без огляду на факт, що поліція та слідча влада мала вже нераз нагоду переконатись, що п. Пирогів ніколи не займався і не займається ніякою иншою працею крім чисто культурно-оствітною, поліція посеред ночі виверну́ла верх дном його хату і нічого не знайшла. Його арештували і щойно по кількох годинах випустили. Відтак поліція перевела ревізії у пп. Семена Євтушка, Олександра Лисневича, Гринюка, Леонтія Познякевича, Семенюка, Олійника, Луцкевичівної, Володимира Ляховського, Павла Сидюки, Власа Малашевського, Якова Юзефовича, Гриця Парфенюка, Сергія Вітрика, Гриця Цішинського, Калістрата Шума, Павла Білоуса, Михайла Баховця, Пономарева, Севастіяна Коровяка, Кулинія та Юрія Познякевича і всіх їх арештували, хоча при ревізії не найшла нічого.

Відтак перевели ревізію в мешканців села Голоби, ковельського повіту: у Петра Зибуцького, Іларіона Зуба, Олександра Щесюка, Филимона Конся, мешканця села Вовчицька Володимира Наумчика, мешканців села Мизово — Андрія Поляка та Мусилюка, села Колодниця — Ляховського та Романа Мигулю, села Городищі: Барбарука, Якова Фалюша, Савки Гушенця, Михайла Олексюка та Мусія Миронюка, села Грядок: Хведора Білинського, Пилипюка, села Шайно: Захарія Кипріяна та Хомяка, з містечка Мельниці: Шпярука та Олекси Марценюка, з села Повірська — Євтушка, а Ковлі секретарки „Просвіти" Ольгу Ріпецької.

Усіх тут згаданих поліція арештувала та відставила до Ковля. У численних селян перевела ревізії: нпр. у селі Волошках, у хаті громадянина Джума, у Любитові у православного священика Новосілецького, у селі Дрозня у прав. священика Лопуховича і у ріжних селян, в містечку Туриск у Ржешків, у селі Старі Кошари, де заарештували Вакулу Богданчука та Марка Семенюка. Вся їх вина була в тім, що вони брали діяльну участь у шкільнім плебісциті, а деякі, як Роман Мигула з Колодниці, влаштовував святошні Шевченківські вечерниці у своїх селах. Арештованих держали кілька днів у дуже негігієнічних умовинах, у студіні, нікого до них не допускали і ніхто не в силі був розяснити, за що кого арештували. Увесь повіт був обурений, бо не було села без масових ревізій та арештів. По кількох днях деяких випустили, але взяли з них зобовязання, що не вийдуть поза межі Ковля. Таким робом відобрали населенню свободу рухів. Минали тижні, а заінтересовані особи не могли розяснити, яка доля зустріла близьких їм арештованих осіб. Навіть на Великдень не допустили родичів до їх арештованих дітей, а жінок до мужів. Між арештованими є недужі, як нпр. Андрій Поляк, який саме вернув зі Закопаного і якого негайно арештували, — або Володимир Наумчик, віддавна хорий на груди.

По місті та повіті кружляють уперті звістки про страшне катування арештованих на поліції і у вязниці. Оповідають про мучення Шума, Ляховського, Малашевського та

Red. czas. „Diło" we Lwowie. Pr. 312/25. W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny orzekł na wniosek Prokuratury przy tymże Sądzie, jako Trybunał Prasowy we Lwowie, że treść artykułu, umieszczonego w czasopiśmie „Diło" Nr. 91 (10.474) z dnia 28. VI. 1925. w artykułach pod tytułem 1) „Presa" między słowami: a) buła sulo-narodnim ruchom a Hajdamacki watażky b) podił Polszczi a ołsi zamitky c) na swoich własnych a Zowsim ynaksze 2) „Konstytucijna swoboda" między słowami: a) je narażeno a Takyj panok b) od słów wyłazoi władу do końca tego artykułu 3) w kronice „Nowynky" a) ustęp trzeci w całości b) z ustępu pod tytułem „Neczuwana strilanyna u warszawskomu sudi" między słowami duże szmua a „Można buty" zawiera znamiona zbrodni z § 65 a) ust. karnej pod 1) i 3) a) i występku z § 300 ustawy karnej a to pod 2) i 3) b) uznał dokonaną w dniu 27. kwietnia 1925 r. konfiskatę za usprawiedliwioną i zarządził zniszczenie całego nakładu i wydał w myśl § 493 p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowego. Zarazem wydał nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21. ust. druk. z 17. grudnia 1863 Dz. p. p. Nr. 6 ex 1863 r. i. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. p. Lwów dnia 29. kwietnia 1925 r.

Hawel.

Розправу веде радн. Ангельскі, вотують радн. Дворжак і Міхеле. Обвинувачує прок. Ланґскі (Лендау). Боронять адвокати: д-р Л. Ганкевич і д-р Шевчук.

Обвинувачені до вини не почуваються. Політикою вони ніколи не займалися. Слободина вважають провокатором, який без успіху старався втягнути їх до комуністичної акції. Зізнання обидвох обвинувачених зробило на всіх присутніх дуже добре враження.

По них почав зізнавати свідок Юрко Слободен, незаприсяжений наслідком спротиву оборони. Він вважає себе українським націоналістом, що ненавидить большевиків і через те зробив на них донос до поліції. Він твердить, що комуністична партія Західної України має три відділи: політичний, військовий і саботажів. Сам свідок здезертирував був із польського війська і старався втекти на радянську Україну разом зі своїми односельчанами теж парібками поборового віку. З ними поїхав з Луки над Дністром аж до Бучача, де їх арештували.

Другий день розправи почався зі значним опізненням завдяки неприсутности одного зі суддів присяжних. На його місце покликано заступника. Зараз на початку забирає слово прокуратор Лапенскі та заявляє, що він поширює акт обвинувачення в тому напрямі, що обвинувачені були не тільки оснувателями та організаторами комуністичних організацій але й небезпечними агітаторами, що не цурались ніяких засобів для досягнення мети. Вони поповнили не тільки злочин із § 58, але допустилися ще й злочину з § 65 карного закону.

Оборона противиться устами д-ра Ганкевича внескови прокуратора. Вона стоїть на становищі, що прокураторське поширення не є ніяким поширенням але навпаки зовсім новим, нічим не звязаним із дотеперішним, актом обвинувачення. Через те необхідно, щоби той новий акт обвинувачення був доручений на 24 години перед розправою обвинуваченим на основі § 209 карної процедури. Вони згідно з § 210 к. процедури повинні з ним познайомитися та заявити чи його приймають чи відкидають. Зваживши все те, оборона ставить внесок на віддання справи слідчому судді.

По довшій нараді трибунал відкидає внесок оборони та приступає ще раз до переслухання обвинувачених у звязку з поширеним актом обвинувачення.

Обв. Крайківський заявляє, що всі закиди прокуратора неоправдані. Він ніколи політикою не займався.

Найважнішою ділянкою його праці було мистецтво. Через цілу гімназію а потім в Академії мистецтв він інтересувався перш за все мистецтвом а не політикою. Мистецтво (малярство) було тим осередком, в який все обертався ціла його психіка. В 1920 р. большевики його арештували і мали розстріляти за те, що він петлюрівець. Було це в часі їхнього наступу на Сх. Галичину. Від смерти спасла його армія от. Петлюри, що саме в час прийшла до місцевости, в якій над ним мали большевики перевести екзекуцію. Той факт не міг не залишити в його душі глибоких слідів, що все мусіли його настроювати проти большевиків.

Обв. Ярослав Скаліш розказує прекрасно про всі етапи розвитку своєї політичної думки в часі війни. Він почуває себе соціялістом, але є ворогом комунізму, ворогом всякої клясової диктатури. Комуністи хочуть велику ідею впакувати в голови людства насильно, при допомозі багнетів, а це противиться всякому почуттю свободи думки, свободи волі, одним словом противиться найголовнішому принципові всякого демократизму. Обвинувачений через те не може бути комуністом і ніяких симпатій до нього не має. Навпаки в часі своєї праці він все комунізм поборював. На лаві обвинувачених опинився через те випадково та виключно на основі фальшивого доносу Слободена.

Слідує ще раз переслухання Слободена. В перехресних питаннях оборони свідок путається, суперечить сам собі та робить на всіх присутніх незвичайно прикре враження. Він підкреслює, що є українським націоналістом і рівночасно льояльним „обивателем“ польського „паньства“. Це не перешкаджало йому дезертирувати з польської армії та тікати до большевиків і тягнути інших за собою. Виявилося, що в Бучачу товаришів його втечі до большевиків поліція арештувала на його ж донос. Далі оборона доказала цілий ряд його цілком суперечних зізнань. Свідок не здає собі справи з того, що сказав перед хвилею вже на судовій салі. Раз каже, що насамперед пізнав Крайківського, потім, що Скаліша, а ще пізнійше твердить, що якась третя невідома йому тепер особа познайомила його з обома. Про організацію комуністів довідався від Скаліша, від нього теж дізнався про зброю і про дві гармати, скриті в Надвірнянському повіті. На запит оборони, чому протокольарне зізнання у слідстві не покривається з теперішнім, бо у протоколі зізнав, що про зброю та гармати довідався на мітінгах, які відбувалися в приватних помешканнях, Слободен відповідає, що довідався від всіх і від Крайківського і від Скаліша і від промовців на мітінгах.

Свідок Фединошин зі Станиславова зізнає, що серед української громади в Станиславові була загальна думка про те, що Слободен є провокатором. Через те його Українці оминали.

ОСТАННІ ВІСТИ.

Вибух бомби у Варшаві.

У Варшаві в мешканні канцелярії „Незалежної хлопської партії“ і ред. органу тої партії „Валька люду“ наступив 2. V. сильний вибух. Заалярмова поліція застала тяжко раненого ред. Стройновского. Найшли бляшану скриньку, розірвану на курсні. Була в ній пироксиліна. С. мав займатися фабрикацією бомб. Мала то ніби бути годинникова бомба, призначена для вибуху на 3. травня. Найшли теж іще інший вибуховий матеріял. Редактора С. відвезли до шпиталю. В льокалі застали теж білоруського посла Шапеля.

Англія відкинула 8-год. день праці.

Палата громад 223 голосами проти 128 відкинула внесення Лейбур Парті про прийняття ухвали вашінґтонської конференції про 8-годинний день праці. Мін. праці заявив, що прийняття того внесення поставило би Англію в дуже тяжке положення.

Кріза бельґійського уряду.

„Н. фр. Пр.“ повідомляє з Брукселі, що провідник католиків гр. Броквіль зложив на руки короля місію утворення уряду, бо не може числити на поперття парляменту.

Новий заговір на болг. короля.

„Дейли Тел.“ повідомляє зі Софії, що тамошні власти викрили заговір, якого ціллю було вбивство короля Бориса і висадження в воздух королівської палати.

Заприсяження Гінденбурґа.

Гінденбург прибуде 11. травня до Берліна, 12-го буде торжественне його заприсяження. Відпроваджений ескадроною кінноти прибуде Гінденбург до свого мешкання в палаті президента. Там прийме його заступник президента Німеччини д-р Сімонс. 14-го буде принняття дипломатичного корпуса.

Розправа за замах у Софії.

На засіданні воєнного суду в Софії 2. V. переслухали головних обвинувачених за участь у замаху на софійський собор, Фрідмана і паламаря Загурского. Паламар зясував генезу заговору і признався до участи. Фрідман випирається всякої участи в заговорові. До комун. організації належав.

В дальшій части розправи обв. Фрідман заявив, що одержав від убитого провідника заговірників Янкова більші суми грошей, що походили мабуть із Відня. Загалом зорганізували 5.000 комуністів у гуртках по 6 чоловік.

Бенеш у Відни.

Міністер д-р Бенеш приїде до Відня 14. V. ц. р.

За злуку Австрії з Німеччиною.

Дня 2. V. у Відні з нагоди 100-роковин прилучення Надрейні до Німеччини, відбулася манїфестація на університеті за злукою Австрії з Німеччиною. У манїфестації взяли теж участь професори університету.

За розвязання комун. централі у Відні.

Югослав. уряд мав поробити заходи в австрійського уряду, щоби комун. централю в Відні розвязати. Уряд має докази, що в софійськім атентаті брали участь болгарські й югославянські комуністи, які перебувають у Відні. Справу тої централі мають обговорювати на конференції малої антанти в Букарешті. Зачувати, що держави м. антанти мають спільно інтервенювати в австр. уряду, щоби зніс право азилю для загр. комуністів, головно для югославянських.

✝ Посмертні згадки.

Д-р Іларій Бачинський, адвокат краєвий у Стрию, визначний член і провідник Української Стрийської Громади, невтомний патріот-робітник на ниві народній, член усіх стрийських українських Товариств, багатозаслужений Голова Кружка У. П. Т. в Стрию, помер у Стрию дня 1. мая 1925 по короткій важкій недузі в 50 році життя. Похорон відбудеться в неділю 3. мая ц. р. о год. 3 сполудня в Стрию — з домівки Покійного при вул. Потоцького на головне кладовище. Ненадійну і передчасну смерть Покійного оплакує ціла Стрийщина як важку, незаступну втрату.

ОПОВІСТКИ.

Український Наддніпрянський театр О. Мітневич. Чортків. Саля „Брістоль“:
Субота 2. V. „Пан Твардовський“.
Неділя 3. V. „Вій“.
Понеділок 4. V. „Казка старого млина“.
Вівторок 5. V. „Циганка Аза“ (песа Старицького).
Середа 6. V. „Ревізор з Петербурга“.
Четвер 7. V. „Майська ніч“.

Подається до відома, що референт для промислового шкільництва урядує й приймає кождого будного дня від год. 11—1 при ул. Руській ч. 3 I. поверх (двері коло сходів на ліво). 1—1

Сходини учасників новозаснованого курсу шолму відбудуться у вівторок дня 5. травня ц. р. о год 7-ій вечером в домівці „Сокола-Батька“ при вул. Руській ч. 20. — „*Сокіл-Батько*“. 1—1

Дрібні оголошення.

КАНДИДАТ АДВОК. з правом субст. та з провінц. практ. глядає посади. Зголошення з умовинами просить адресувати: Д-р Ст. Мудрецький, адвок., Tlu-ste. 1862 4—5

КОНЦИПІЄНТА з практикою прийме адвокат Мудрецький, Tluste. 1863 4-5

СТАРША жінка, інтелігентна, пошукує місця до заряду дому, Інституту або бурси. Зголошення до Адміністрації під Б. В. 1878 2—3

В КЛІМАТИЧНІЙ місцевости СКОЛЄ є до винайму на літний сезон 4—5 кімнат в гарнім домі, близько залізниці і Опора. Близша відомість у п. зар. под. Бараневького в Сколім. 1885 2—2

ІСПИТОВАНИЙ ДЯК кавалер, з укінченою виділовою школою, пошукує посади. Адреса: Иосиф Штокало село Яблінка вижна п. Турка н/Стр. 1884 2—3

ЛІТНИСКО коло Сколього з цілковитим удержанням. — Зголошення Ропіцька Зелена 17. 1894 1—1

ПРОСИТЬСЯ їдучих з Тернопільщини або Золочівщини по святах на студії до Чехословаччини повідомити в ціли передачі „свяченого“. — Свящ. Олекса Яворський, Несторівці п. Озірна. 1892 1—1

ГРЕКО-КАТ. УРЯД ПАРОХІЯЛЬНИЙ В ГЛІБОВІ п. Грималів пошукує дяка безженного, з відповідним голосом і такого, котрий уміє грати на фісгармонії. — Письменні услівя подати рівночасно. 1890 1—1

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Надзвичайні Загальні Збори

Товариства „Коломийський Боян“ відбудуться дня 8. мая о 6. годині вечером в льокали Товариства із слідуючим денним порядком:

1. Звіт уступаючого Виділу.
2. Вибір нового Виділу.
3. Внесення членів.

В разі, коли би в означеній порі не явилося вимаганих статутом 20 членів, відбудуться другі Надзвичайні Загальні Збори того самого дня в тім самім льокали о год. 7. вечером при якій-небудь скількости членів. 1891 1—1

Коломия, дня 29. квітня 1925 р.

Михайлюкова, містоголова. Задорожний, секретар.

✝

ПОМИНАЛЬНЕ БОГОСЛУЖЕННЯ
за бл. п.
Володимира Навроцького
і других померших членів

1893

Кооп. Український Народний Дім „Воскресення“ в Копичинцях відправиться дня 15. мая 1925 о год. 9. рано в греко-кат. церкві в Копичинцях.

Подяка.

За участь у похороні мого батька складаю отсим найсердечнішу подяку Всечесному Духовенству: о. Денисови Нестайкови, о. катех. гімн. Адріянови Добрянському, о. катех. нар. шкіл в Бучачи Бурчицькому, о. Олінському ЧСВВ. й иншим ВСЧ. Отцям, про котрих імена мене не повідомлено, а котрі були ласкаві віддати останню прислугу мойому покійному Батькови. Найглибшу подяку складаю всім П. Т. Сусідам з Бучача і всім ВП. Господарям з Нагірянки, Жизномира, Зариванець і Трибухівець за участь у похороні й за те, що в доброті своїй були ласкаві заощадити моїй горем прибитій Матері й Сестрам турботи й затрати, получені з улаштуванням походу. З окрема дякую ВП. Андрієви Луцеву, Иосифови Рогатинському, Василеви Косарчинови, Дмитрови Киндибалюкови, Гладунці й Нагірянському за те, що заняліись похороном; хорови за спів і Добродієви з Монастиря ОО. Василіян за провід хором, котрого спів, здається мені, що чую аж тут, за океаном, рівно як теплу участь мешканців мого родинного міста й околичних сел. Та тепла участь улекшить мені важкі літа скитання, як улекшує всякий спомин добра і прихильности в горю, про який людина довідається.

Шікаго (Стейт Ілиной), Півн. Америка, 23. січня, 1925 р.

Д-р Осип Назарук.

(P. S. Сю подяку висилаю другий раз, бо перша пропала очевидно, хоч була надана в порученім листі 23. I. — Шікаго в квітні, 1925). 1889 1—1

Як переведено шкільний плебісцит?

Виказ громад, які вносили шкільні декларації з домаганням української мови навчання:

Судовий повіт Белз.

1) Белз-місто, Тушків і Витків (школа в Белзі) 81 декларацій за 133 дітей. 2) Будинин 57 дек. за 81 діт. 3) Безеїв 26 дек. за 41 діт., 4) Ванів 49 дек. за 56 діт., 5) Варяж місто і село 47 дек. за 62 діт., 6) Вербіж 54 дек. за 66 діт., 7) Викліів 20 дек. за 30 діт., 8) Вічинки 18 дек. за 25 діт., 9) Ворохта 27 дек. за 44 діт., 10) Гільче з Хохловом 51 дек. за 65 діт., 11) Глухів 47 дек. за 71 діт., 12) Гора 23 дек. за 25 діт., 13) Городище 38 дек. за 56 діт., 14) Довжнів 44 дек. за 68 діт., 15) Жабче 41 дек. за 52 діт., 16) Жвятин 50 дек. за 66 діт., 17) Жужіль 80 дек. за 123 діт., 18) Костащин 41 дек. за 48 діт., 19) Куличків 36 дек. за 53 діт., 20) Лешків 32 дек. за 40 діт., 21) Лівче 39 дек. за 45 діт., 22) Ліски 53 дек. за 64 діт., 23) Махнівок 40 дек. за 54 діт., 24) Миців 38 дек. за 50 діт., 25) Осердів 43 дек. за 61 діт., 26) Острів 26 дек. за 40 діт., 27) Прусинів 52 дек. за 65 діт., 28) Перемисків 38 дек. за 55 діт., 29) Переводів 53 дек. за 64 діт., 30) Себечів з Пісовшиною 122 дек. за 173 діт., 31) Судимів 20 дек. за 27 діт., 32) Русин 23 дек. за 34 діт., 33) Хлопятин 40 дек. за 63 діт., 34) Цеблів 65 дек. за 106 дітей.

Отже 38 громад внесли разом **1516 декларацій за (2106) дітей.** Без виїмку всі громади Белзчини виповнили свій громадянський обовязок і внесли в означенім речинці шкільні декларації до шкільного інспекторату в Сокалі.

Церковні справи.

На увагу станиславівським богословам.

Від Комітету, який займається питомцями, що виступили зі станиславівської духовної семинарії, отримуємо такого листа:

Богослови, які виступили зі станиславівської духовної семинарії, дістали цими днями картки від богослова В. Гординського, щоби негайно зїзджалися до семинарії, бо вже, мовляв, „справа порішена“, всі товариші зїзджаються і виклади зачинаються.

Як сказано, ці карти розіслав В. Гординський, богослов з III. року, який виступив зі семинарії разом з усіма питомцями, але зломив солідарність і „покаявся“. З наказу еп. Хомишина і ректорату він старається збаламутити товаришів розсіваючи неправдиві вісти, та спонукати їх на власну руку повертати до семинарії. Тому, що ця робота дійсно може довести до прикрих непорозумінь, подається до відома, що інформації, ширені п. Гординським не відповідають правді. Сама особа п. Гординського повинна викликати недовіря його товаришів до його порад. Його товариші повинні пригадати собі його недавні слова, що його ідеалом є „тримати гарні коні й їздити ними до пана старости й пана комісаря на карти“. Не диво, що така людина дала ужити себе як знаряддя для ширення баламутства. Комітет просить усіх богословів, які виступили з духовної семинарії на знак протесту проти самовільного ломання стародавних прав української гр.-кат. церкви, стриматись від усяких дальших рішень до товариського зїзду, якого час і місце буде поданий до відома у найближшому часі.

Ширення пресвітеріянізму.

В неділю дня 26. квітня ц. р. о 12 год. в пол. відбулося у Станиславові в протестантськім костелі пресвітеріянське богослуження в українській мові:

Відправив його о. Кувів, пресвітеріянин, що перед кількома тижнями прибув з Америки. Всім присутнім надзвичайно подобалося, що ціле богослуження і проповідь відбулися в українській чисто народній мові, так, що вірні розходились з костела у патріотичному настрою. Співано пісні й псальми в перекладах Куліша.

Ціла станиславівська громада обурена на свого владику, що ломанням законів церкви і цілою своєю відштовхуючою поведінкою ображає національні й релігійні почуття вірних, понижує авторитет папи і владик а також достоінство священиків і жінок, і всім цим заганяє вірних до апостазії. Дійшло до того, що на Великдень, підчас архієрейської церковної Служби церква світила пусткою, а за те на пресвитеріянських богослуженнях великі маси народу.

Еп. Хомишин як страйкар і страйколом — пригадка на часі.

В 1889/90 р. застрайкували питомці I. II. і III. років львівської духовної семинарії. Вони виступили зі семинарії в часі великого посту з відносно незначної причини: усунення з семинарії 2-ох питомців. Першим, хто намовляв своїх товаришів до такого ріжкого кроку солідарности, був теперішній станиславівський епископ Хомишин. Але й першим, хто зломив солідарність страйкуючих, був теж питомець Хомишин. Тодішній митрополит Сембратович прийняв назад усіх „сецесіоністів“, бо мав серце і здоровий розум — прийняв і Хомишина. Цікаво, як глядить нині еп. Хомишин на свою власну тодішню поведінку і на становище митрополита Сембратовича у цій справі: адже при иншому відношенню митрополита еп. Хомишин не тільки не був би епископом, але взагалі не став би священиком!

На днях появилися у Львові в обороні давних прав нашого духовенства і проти примусового целібату дві брошури. Одна під заг. „Заходи коло введення целібату в нашім духовенстві“, — а друга о. Теодора Савойки: „Туча йде“. — В першій брошурі містяться такі відділи: запорученя священичих подруж (ухвала соборів і декрети папів); „невидима рука“ і передвістники целібату з польської і української сторони; проголошення частинного целібату в р. 1918 і спротив українського громадянства; постанова загального целібату р. 1920 і введення його в станиславівській дієцезії; загадковий приїзд о. Дженокія і наслідки його гостини. В тексті поміщені два документи: протест Ставропігії з р. 1918 і заява львівського і перемиського духовенства до св. Отця з року 1922 з причини примусового целібату в Станиславові. Як бачимо, книжка дає пластичну історію роботи „невидимої руки“, від давних часів аж по нині. — Брошура о. Савойки подає аргументи з душпастирського життя.

ВІДГУКИ ДНЯ.

Скоки на боки.

II.

Перемишль купався в потопі сонця і пороху. Видно не тільки у Львові дбає про красу міста природа і... магістрат.

На вулицях небувалий рух. В церкві і костелах скінчилася саме недільна відправа і все, що стояло під храмами, рушило на прохід.

Зовсім також як за моїх студентських часів. Декорації і акція тасама, тільки виконавці змінилися. Не бачу знакомих лиш „догодячих“ інститутох ні семинаристов. А замісць чорних австрійських бляшків, польські автироґвані скриньки.

А над тим усім: порох і сонце. Сірі котари гафтовані золотом.

Але ми приїхали в Перемишль не на другу порцію пороху, а на свіже повітря. Тому чим скорійш над Сян!

Наші провідники знаменито орєнтуються в курязі і в скомплікованій сіті вулиць та вуличок. Провадять нас певно і невмильно на Ринок, а далі й на вулицю Костюшка.

Тут завіває від Сяну рідний, гірський воздух, тут можна відітхнути і розглянутись.

Минаємо українську капітульну каменицю, де міститься суд і кримінал. Біля нього Українська Щадниця і прекрасний Народний Дім з кіном „Koła Inwalidów“.

А далі величезна камениця „Віри“, що глядить просто на Сяновий міст, який підчас української війни хотів вилетіти в воздух, але не міг.

Тут ми нарешті „дома“. Тут починається виповнення програми нинішнього дня. І почалася...

Дім за домом приймав нас у свої обійми і давав повне забуття про кінець місяця, фінансові реформи і незаплачене молоко. Гори страв приваблювали нас, а хвилі трунків заливали нас по чуби. Прибій хвиль був такий завзятий, що тільки завдяки призвичаєнню ніхто не пішов на дно. Випадки морської хороби були такі легкі, що про них не варта й згадувати.

А в інтервалах між тими надлюдськими трудами був прохід: по вулицях, понад Сян і найголовніший — по Замку.

Вулиці мене злостили, бо там за студентських часів я нераз утікав перед оком педагога.

Сян мене дратував, бо в своїх хвилях не приносив нам досі нічого доброго.

Оставав один Замок.

На його вид, знову розсівся на моїй душі караїдний сентимент і прикликав давно прибліді спомини.

Тутже стояли колись чертоги Ростиславичів, князів землі рідної. Тут приготовляючись до промоції, пересиджував я на лавочці з чорноокою Ростиславою.

А тепер, ні Ростиславичів, ні Ростислави.

По синьому небі біжать якісь дивовижні хмари, мов їздці княжі... Тіни забутих предків...

По парку гуляють якісь чорноокі діти, як капля води подібні до моєї колишньої любки.

Рости славо моєї Ростислави!...

Від Замку недалеко до дільниці українських інститутів, бурс і захоронок.

Дівочий інститут.

В ньому від ряду літ виховувались, виховуються і будуть виховуватись цілі армії українських дівчат. Родичі звозять сюди ще писклята, а вивозять уже підлітки, що ще не робили але вже дуже хочуть робити око.

Гімназійний інститут.

Тут батьки звозили невинних хлопчиків, а вивозили кавалерів під вусом, якщо котрого скорше не вигнали з гімназії. Тут і я вчився на кавалера, а в вільних хвилях кув грецькі форми і математичні косінуси...

Ми ще мали оглянути три бурси і чотири захоронки, але на щастя час було вже на вечерю...

Дійшовши до цього місця почуваю, що жаль мені розставатися з цим фейлетоном, як жаль було покидати Перемишль. Тому саму річ яку я обіцяв дати нині, прийде щойно завтра.

Галактіон Чіпка.

НОВИНКИ.

— **Свято першого травня** проминуло у Львові зовсім мирно, без ніяких інцидентів. Річ ясна, що не обійшлось без арештувань за такі невинні демонстрації як спроби нести червоний прапор. Осередком манифестацій була традиційна площа Госевского, де заповіла віче ППС. Промовляли пос. Ґаллер, пп. М. Ганкевич, Дробутова, Талярек і ред. Скаляк. По виголошених промовах похід прямував вулицями Зеленою, Миколая, Леґіонів та під великий театр, де скінчився. У поході переважали таблиці з жидівськими написами. У поході брали участь чотири робітничі оркестри і робітничий хор. Жидівські робітники мали своє окреме віче на Збіжевій площі. Збори Поалей-ціоністів поліція заборонила. Комуністи, які мали влаштувати віче на площі Голуховського, не могли зібратись з огляду на обсаджені кордони поліції, а загальнім поході участи не брали. Трамвайний рух був припинений на протязі всього дня. Ґазети не вийшли.

— **Бойові афіші** розклеїла у Львові „Польська організація монархістична“, яка закликає на зїзд до Познаня, мабуть на те, щоби завчасу приготовитись на вибір корони, бо рахують завчасу на дві небезпеки одночасно: на німецького кайзера і всеросійського царя!

— **Статистика поліції.** З дискусії над буджетом міністерства внутрішніх справ дізнаємось кілька офіціяльних даних про поліцію. Кошта її утримання випадають по 5 зол. річно на кожного громадянина польської республики. Кожний поліцай повагоджує 34 злочинів, а є тих злочинів стільки, що колиб їх не повторяли ті самі громадяне, то на кожну пятьнайцяту особу припадає один злочин. У минулім році карано поліцію стільки разів скільки є поліцаїв. Звичайний поліцай одержує 114 зол. 80 с. місячно.

— **Виміна марок на золоті** буде відбуватися вже лише до кінця травня. По упливі того речинця марки втратять всяку вартість.

— **Фільма „Тарас Шевченко“.** Робляться приготування для виготовлення великої фільми „Тарас Шевченко“, в двох серіях для широкої публики і в одній серії для дітей, за сценарієм Михайла Панченка і Д. Бузька, під режисерством П. Чехардіна. Фільм буде обіймати біографію поета, добу, в якій він жив і його творчість. Визначні наукові сили, як академіки М. Грушевський, С. Єфремів, А. Кримський, О. Новицький і ин. будуть допомагати при виготовленню фільми своїми вказівками, порадами, матеріялами. Для витриманости фільми з боку історичного й етнографічного, переводиться робота фотографування експонатів київських музеїв, під керовництвом проф. Щербаківського, Ернста, Олищука, Новицького та инших. Режісер Чехардін набірає артистичні сили. На ролю Тараса Шевченка запрошено О. Саксаганського. Мається на увазі запросити до участи у фільмі також М. Заньковецьку і багато визначних молодих українських артистів. З Київа режісер і автор ідуть до Яготина для сфотографування маєтку Репніна, парку, озера і т. п. та до Кирилівки для сфотографування місцевостей і предметів звязаних з іменем Т. Шевченка. (Б. 22. IV. 25).

— **Ланцюховий міст у Київі відбудовано.** Знищений в 1921 р. Поляками ланцюховий міст на Дніпрі у Київі відбудовано і віддано для ужитку. Довжину мосту скорочено з 366 сяжнів на 325, натомісць значно підвисшено його висоту так, що при найбільшій воді зможуть вільно проходити попід мостом пароплави. Ланцюховий міст побудовано в 1848 до 18853 роках. Всі будівельні роботи були виконані тоді в Англії, морем перевезені до Одеси, а з відси чумаки перевезли його волами до Київа. Тепер будівельні роботи були виконані місцевими київськими заводами. Через ланцюховий міст буде проведена трамвайна лінія на той бік Дніпра, аж до ст. Дарниця.

— **Конкурентка цукру.** У пустині Параґвай найдено рослину, яка є двіста разів солодша як цукрова тростина. Вона називається Стевія Ребавдіяна. Американські хеміки роблять досліди, чи вона не має в собі сахарини. Листки рослини стерті на порошок, можна розпускати у воді як сироп або вживати замісць цукру.

— **Нова університетська катедра.** У бостонськім університеті введено в програму викладів „Про проблеми подружжа“. Катедру займає жінка пані Єлисавета Мекдонельд, сама замужна, мати троє дітей. Нюйорські часописи зазначують, що нова професорка „визначується як скрізь сучасними поглядами, повними здорового розуму.

— **Цікавий контракт.** У Ню-Йорку вийшла замуж відома американська танцюристка Леонора Юз (Hughes) за арґентинського мілірдера Басуальдо, власника половини Арґентини. Танцюристка мусить виплатити за свою постанову подружжя 100.000 долярів свому сценічному партнерові, який давно підписав з нею такий контракт з відшкодуванням на його користь.

— **Бльокада кавяру.** СРСР. мав видати заказ вивозити поза межі держави кавяр, який є дуже добрим лікарським середником, уживаним у шпиталях та санаторіях для виздоровлюючих. Тому закордонні аматори кавяру будуть мусіти платити солені ціни за цю рідкість.

— **Поправка.** В звіті про дяківську організацію подано, що на зїзд прибула станиславівська делеґація під проводом п. Полотнюка, катедрального дяка зі Станиславова. Це твердження є остільки невірне, що станиславівська делеґація явилася під проводом п. Герасимовича, а в загальних зборах брав участь п. Іван Полотнюк, син бл. п. Гната Полотнюка, визначного діяча й пропаґатора „Самопомочі дяків“.

— **Свячене на Богданівці.** Дня 10-го травня ц. р. о год. 4-ій попол. улаштовують Богданівчане спільне свячене у власній домівці (біля церкви) ч. 25. Проситься львівських громадян відвідати наше передмістя та своєю участю дати нам моральну і матеріяльну піддержку у великому ділі будови „Народн. Дому“. — *Виділ чит. „Просвіти“, Коміт. буд. „Нар. Дому“ і Кружок УПТ. ім. Богдана Хмельницького на Богданівці.* 1—1

З судової салі.

§ 58.

Дня 1. травня почалася перед окружним карним судом, як трибуналом присяжних суддів у Львові карна розправа проти Юліяна Крайківського Українця 35 літнього учителя семинарії СС. Василіянок у Станиславові та проти Ярослава Скаліша 27 літ. студ. прав українського університету у Львові. Їх обвинувачують за те, що в pp. 1923 і 1924 засновували в Станиславові та инших місцевостях станиславівського воєвідства відділи комуністичної партії Західної України. Метою тих організацій було поваление істнуючого державного устрою та введення диктатури пролетаріяту, опанування збройними виступами східних „кресів“ і відірвання їх від Польщі та прилучення до СРСР. Оба обвинувачені допустилися через те злочину з § 58 к. з. як організатори і провідники.

Головним філяром акту обвинувачення є свідок Юрко Слободян неукінчений гімназіяльний студент, тепер господар у Луці над Дністром, який обтяжив обох обвинувачених своїми зізнаннями перед станиславівською поліцією.

иншuх. Минає четвертий тиждень
від їх арештування, а до цього ча-
су не відомо за що ці всі люде
арештовані. Твердження, що вони,
належали до комуністичних „ячеек“
не має ніякої підстави. При ревізії
не найдено у них нічого. Чи є під-
става до необхідности арешту в ви-
думаних доносах ріжних агентів,
які одержують за це заплату!? Май-
же всі арештовані — селяне. Їх а-
решт болюче відбивається на їх
господарстві. Весняний час домага-
ється робітників, а вони сидять в
арешті. Арештовані виключно Укра-
їнці.

Подаючи все це до відома, під-
писані звертаються зі запитом:

1) Чи панам міністрам відомі фак-
ти масових арештувань посеред
українського населення в Ковлі та
ковельськім повіті?

2) Чи відомо їм, що до цього
часу не розяснено, за що їх арешто-
вано?

3) Чи панове міністри хотять роз-
глянути справу цих масових арешту-
вань?

4) Чи панове міністри хотять ви-
дати розпорядок, щоби всіх арешто-
ваних негайно випустити на волю?

Політичні новини.

Заборона свята першого травня.

Цьогорічне свято першого травня зустрілось у численних державах з гострим спротивом урядів, які лякались, що воно стане нагодою до поважних протидержавних заворушень. Традиційні робітничі походи та демонстрації заборонено у Франції, Італії, Еспанії, Югославії, Румунії, Болгарії, Мадярщині та Польщі. Французька рада міністрів заборонила на цей день усякі збори під голим небом, з деякими

виїмками для париських передмість.
Ясно, що в Італії ця заборона бу-
ла ще гостріша. Муссоліні дав на-
каз усім префектам, щоби змiцни-
ти поліційні сили, у Медіолянi а-
рештовано 40 осіб за нарушення
спокою. В усіх фабриках їшла пра-
ця. Промисловці з Торіна грозили
робітникам, які не являться до праці.
Почищо закордонна преса не при-
несла ще точних новин про кон-
флікти робітництва з владою в усіх
цих державах.

Атентат на Чемберлена.

Англійська преса твердить, що намірений, а непереведений атентат на Чемберлена був давно приготовленим пляном з боку комуністів. Діло йшло про помсту на Чемберленові за те, що він фактично спаралізував підписання торговельного договору між Англією і СРСР., а через те й визнання de facto Англією совітського уряду. Шукають звязку між цим замахом і революційним компльотом у Болгарії. Є дані на те, що його плян виробили в одній европейській столиці, яка є кузнею комуністичних заговорів. Берлінський „Таг“ повторяє чутку з Льондону, що вістку про приготовлення до замаху на Чемберлена одержали урядові англійські кола за посередництвом амбасадора Скірмунта, який одержав ці інформації з Варшави (?!)

Маркс до своїх виборців.

Державний канцлер Маркс видав таку відозву до республиканських партій;

„Почуваю глибоку потребу скласти сердечну подяку тим 13 і пів міліонам німецьких мущин та жінок, які в день виборів виявили мені свою щиру приналежність до республиканськo-демократичної держави. Рішення випало проти нас. Хоча ген. фельдмаршал Гінденбург не є вибраний президентом держави абсолютною більшістю, але в наслідок становища комуністичної партії, ворожого до держави і робітництва, відносна більшість німецького народу висловилась за кандидатом державного бльоку. Ми піддамось цьому рішенню більшости народу як слід демократам. Одначе обовязком республиканців повинно бути й надалі, щойно тепер стануги сильно в обороні ідеї, за яку ми боролись, щоби допомогти їй до остаточної перемоги. Ми не соромимось своєї програної, тому, що боролись як чесні мущини та жінки повні чести та не без успіху. Нас обєднує ясне розуміння про тверду необхідність у закордонній політиці і свідомість, що недвозначна приналежність до німецької р е с п у б л и к и є необхідною предумовою сильного державного авторитету. Нас обєднує воля: пронизати все наше громадянське життя соціяльним духом“.

Кабінетова кріза в Бельгії.

Король Альберт шукає надалі премієрів, що могли би скласти кабінет. У першій половині крізи це не вдалось Вандервельдові та соціялістам; у другій — католикам. Сподіються, що король поручить це завдання комусь з правиці. Закордонні та внутрішні події вплинуть імовірно на зміну неприєднаного становища партії. Ці події такі: 1) вибір Гінденбурга, отже проблема забезпеки кордонів, 2) промислова кріза зі загрозою страйків, 3) фінансова ситуація. Виринає можливість утворення загально-національного комітету на недовгий речинець, нпр. на один рік. Парлямент уже зібрався.

З тайн данціґського коридору.

Залізнича катастрофа.

Як ми вже передавали вчора в останніх звістках, на шляху між Тчевом і Старогардом вилетів із шин поспішний поїзд ч. 907, що їхав з Кенігсбергу до Берліна. Пять німецьких вагонів злетіло з насипу на 8 метрів високого; паровіз і чотири вагони розторощені. Нараховано покищо 27 убитих, 12 важко ранених, а 6 лекше. Причиною катастрофи були розібрані шини безпосередно перед його приїздом на згадане місце. Цікаве те, що 20 хвилин раніймe переїхав туди инший поїзд, без ніяких перепон. Убиті пасажири — здебільша Німці. З Варшави виїхали заст. міністра залізниць і инші високі урядовці, щоби розглянути місце катастрофи, а мін. внутр. справ вислало ще свою комісію, щоби ствердити, чи маємо тут до діла зі злочинним атентатом чи нещасливим випадком. Розібрані шини вказували би на те, що діло йде тут про політичний замах. Звичайні злочинці не бачили би достаточної підстави рахувати на ограблення поїзду в таких непередбачених умовинах як катастрофа. Данціґські Поляки підозрівають у цьому ділі закордонних терористів; німецький міністр залізниць добачує вину польської влади, що не дбає за консервацію залізничого шляху у данціґськім коридорі. По всіх містах та селах суміжних з місцем катастрофи робить розшуки слідча комісія, шукаючи винуватців.

Вол. Дорошенко. 2)

Новини Шевченкознавства.

(Продовження.)

З инших матеріялів, що торкаються Ш. згадаємо: Л и с т М. М а к с и м о в и ч а до Ш. з 1860 р. (ст. 141—143; подав Ігнат Житецький), Ш е в ч е н к о н а Ч е р к а щ и н і, спогади сучасників (стор. 157—161; подали О. Олександрів і Ф. Савченко), л и с т В а с. Г н и л о с и р о в а до Ш. в справі просвіти народу (опублікував І. Житецький з паперів В. Т-ва в статейці „Шевченко і харківська молодь“, присвяченій відношенню цеі молодіжи до памяти поета).

Всі ці матеріяли, не маючи особливого значіння, додають дещо до відомої біографії кобзаря.

Звернемося тепер до розвідок. Тут передовсім заслугує на увагу стаття П. Ф и л и п о в и ч а „Шевченко і Гребінка“ (ст. 24—36), в якій автор докладно переглядає справу поетичних взаїмовідносин і обопільних впливів на себе обох поетів. І хоч автор рішучих висновків і не робить, стаття його безперечно дуже цікава, бо подає чимало свіжих думок та спостережень. Менше замітна друга стаття — М. М а р к о в с ь к о г о „Шевченко і Микола Маркевич“ (стор. 37—41), в якій розглянено вплив „Украинских мелодій“ Маркевича на поезію Шевченка. За те чимало цікавих подробиць дає стаття В. П е т р о в а „Шевченко, Куліш, В. Біловерський — їх перші стрічі“ (ст. 42—50). Ці подробиці торкаються майже виключно відносин Куліша й Білозерського. З них ми дізнаємося про те, як познайомилися вони і як згодом стали відноситися до себе. Показується, що суперечки між ними, що набрали особливої гостроти з приводу ведення „Основи“, треба датувати скорше. Вже в 1847 р. Куліш у своїм щоденнику дає не дуже-то підхлібну характеристику свого шваґра. Петров наводить цю характеристику й це показує, що щоденник Кулішів видко не пропав, а заховався (в 1920 р. його забрали чекісти при ревізії у П. Зайцева й можна було не без підстави побоюватися, що ця дорогоцінна памятка загине). В статті подає Петров і пару листів: Куліша до Василевого брата Миколи Білозерського з 1842 р. та лист В. Білозерського до Куліша й Кулішеву відповідь з 1859 р. Для Шевченкознавця стаття д. Петрова цікава тим, що усталює дату знайомости Ш. з Кулішем. Далі слід сказати про статтю П. Р у л і н а „Шевченко і К. Б. Піунова“ (ст. 126 до 135), в якій докладно оглянено відносини Шевченка до Піунової й подана характеристика останньої яко артистки.

Нарешті в статті „Нові непорозуміння з Шевченком“ (ст. 170—178) подає О. Г е р м а й з е справедливу оцінку монографії А. Річицького „Тарас Шевченко в світлі епохи“. Докладно оглянувши цю монографію і виказавши всі її недорічности, автор приходить до такого висновку: „Робота Анд. Річицького яскравим прикладом повинна стати того, як не повинен марксіст ставитись до наукового дослідження“.

Цікаві подробиці про „Трівогу над свіжою могилою Шевченка“ (з приводу діяльности Честахівського підчас упорядкування цеі могили), трівогу, що захопила й полтавську адміністрацію, оповідає д. В. Щ е п о т є в (ст. 148—153).

Про виставу „Назара Стодолі“ на російській сцені, в Москві 1877 р. оповідає П. Р у л і н у замітці „До сценічної історії „Назара Стодолі“ (ст. 154—156).

Спробу — вияснити декотрі сумнівні моменти Шевченкової вимови робить проф. Ол. С и н я в с ь к и й у цікавій статті „Дещо про Шевченкову мову“ (ст. 100—114).

Досі у всіх виданнях Шевченкових творів кожний редактор по своєму „редагував“ їх тексти, так що часто-густо не знати, де кінчається Шевченкова мова, а де починається редакторська. Автор саме й переглядає ті випадки, де найбільше стрічається розбіжностей у виданнях. Стаття оперта на копіях з автографів і почасти на фотографічних знимках з них. З огляду на характеристичний правопис Шевченка, який приводить видавців до численних помилок при публікуванню писань поета, спиняється проф. Синявський на початку своєї статті й на Шевченковій графіці.

Це булиб важніщі річи про життя й літературну творчість Шевченка, які знаходимо в „Україні“. Але подає вона дещо й до оцінки Шевченка яко маляра. Це передовсім статті пок. Василя Щ а в и н с ь к о г о „Шевченко як маляр“ (ст. 115—121) і акад. Ол. Н о в и ц ь к о г о „Шевченко та Рембрандт“ (ст. 122—125). Обидві статті підчеркують порив Шевченка до малювання живого життя, який привів його від Брюлова до Рембрандта. Крім того маємо ще дві замітки: М. Б і л я ш е в с ь к о г о „Два портрети роботи Шевченка“ і акад. О. Н о в и ц ь к о г о „До портрета Шевченка опублікованого В. О. Щавинським (ст. 139—141). Щавинський знайшов невідомий портрет Шевченка (його подає „Україна“ на чолі книжки).

Всі статті про Шевченка яко маляра — ілюстровані.

На закінчення годиться згадати й про знадібки до культу Шевченка. Так отож д. І в. Щ и т к і в с ь к и й у статті „Памятник Т. Шевченкові у Києві та київська адміністрація“ подає на підставі урядових документів історію заходів коло поставлення памятника поетові в Києві (ст. 162—170). Л ю д м и л а Ш е в ч е н к о в замітці „Батьківщина Тараса Григоровича“ (ст. 162) згадує про сумну історію обох хат звязаних з іменем Шевченка — батьків його в Кирилівці (згоріла 35 літ тому) і в Моринцях, де поет народився: її знищено весною 1920 р.! В а с. К р и ч е в с ь к и й оповідає про „Будинок, де жив Т. Г. Шевченко у Києві“ (ст. 136—138). Відкриває Шевченківський випуск „України“ коротка передмова редактора „В шістдесять четверті Шевченкові роковини“ за нею йде перекладеча з льондонського журналу проф. Р. Сетон Ватсона „The Slavonic Review“ остання стаття Франка про Ш. (ст. 5—9). Статтю цю — інформаційного характеру — дав покійний англійському вченому для задуманого ним видання ще в 1914 р.

Воєнні події відсунули здійснення задуму Ватсона і аж тепер зміг він приступити до видання свого журналу, де й дав Франкову статтю. Редакція „України“ передрукувала її „як посмертний акт пієтизму для Шевченка нашого другого великого поета“.

(Кінець буде)